

дине, масивну и усељиву, у површини од 117,70 m², а састоји се од собе, кухиње, купатила, ВЦ, оставе, предсобља, тавана и подрума.

По тужби тужиље Окружни суд је уважио тужбу, поништио оспорено решење пошто је нашао да стамбена зграда коју је тужилин брачни друг стекао у својину, није подобна за становање, јер се на истој изводе унутрашњи радови, тако што се руше преградни зидови, други се малтеришу, а нису потпуно завршене инсталације водовода и канализације, нити је на бетонској подлози постављен под.

По захтеву за заштиту законитости републичког јавног тужиоца и захтеву за ванредно преиспитивање судске одлуке који је поднео заинтересовани Д. П. Врховни суд Србије пресудом Узз. 19/86 од 16. 12. 1986. године, уважио је захтеве, као основане, са следећих разлога.

Одредбом члана 14. став 1. Закона о стамбеним односима („Службени гласник СР Србије бр. 9/85“), прописано је да ако носиоца станарског права, његов брачни друг или малолетни чланови његовог породичног домаћинства имају или стекну у својину породичну стамбену зграду или стан у одређеним насељеним местима у истој или у суседној општини, односно граду, а тај стан одговара његовим потребама и потребама његовог породичног домаћинства који заједно са њим станују, дужан је да се са свим корисницима стана исели из стана који користи по уговору о коришћењу стана. Одредбом става 2. тог члана прописано је да у случају из става 1. овог члана носилац станарског права је дужан, да у року од 60 дана од дана стицања испражњења породичне стамбене зграде и стана који има у својини, преда друштвени стан даваоцу тог стана на коришћење празан од свих лица и ствари. Те одредбе примењују се у конкретном случају у смислу одредбе члана 93. став 2. тог Закона.

С обзиром на наведене законске одредбе Врховни суд је нашао да за примену члана 14. Закона није битно да ли је у моменту решавања о исељењу породична стамбена зграда која је стечена у својину неподобна за становање услед адаптације, ако је она у моменту стицања у својину била подобна за становање и одговарала потребама носиоца станарског права и чланова његовог породичног домаћинства. Стога, носилац станарског права сам сноси штетне последице ако стечену у својину породичну стамбену зграду, која је подобна за становање, он или његов брачни друг, извођењем радова — адаптацијом, доведу у стање неподобности за становање.

За правилну примену члана 14. наведеног Закона неопходно је утврдити да ли је наведена породична стамбена зграда подобна за становање у моменту стицања исте у својину, а не у моменту доношења решења којим се налаже исељење из стана који је коришћен по уговору о коришћењу стана.

Ради тога захтеви су уважени и побијана пресуда укинута, јер је правно схватање изражено у истој погрешно и засновано на непотпуно утврђеном чињеничном стању.

Припремила *Милица Јовановић*

ОДЛУКЕ ВИШЕГ ПРИВРЕДНОГ СУДА СРБИЈЕ

ПРАВО САВЕЗНЕ ДИРЕКЦИЈЕ ЗА РЕЗЕРВЕ ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА ДА ЗАХТЕВА ЗАТЕЗНУ КАМАТУ ПО СТОПАМА КОЈЕ СУ ПРОПИСАНЕ ОДЛУКОМ СИВ-а О СТОПАМА ЗАТЕЗНИХ КАМАТА

Првостепени суд је одбио захтев Дирекције да јој се дооуди затезна камата по стопама прописаним Одлуком СИВ-а о стопама затез-

них камата, јер је нашао да уговор који је закључила Дирекција и организација удруженог рада није уговор у привреди.

Ову одлуку потврдио је Виши привредни суд, прихватајући становиште првостепеног суда.

Врховни суд Србије, решавајући по захтеву за заштиту законитости, преиначио је и првостепену и другостепену одлуку и нашао да и Дирекција када закључује уговоре са организацијама удруженог рада које обављају привредну делатност и сама обавља привредну делатност и да тако закључени уговори представљају уговоре у привреди.

Из образложења:

„Виши привредни суд је у побијаној пресуди изразио становиште да тужилац није субјекат који се помиње у Одлуци о висини стопе затезне камате („Сл. лист СФРЈ”, бр. 19/82, 40/83 и 53/84), у вези са чланом 25. ст. 2. Закона о облигационим односима, па с тим у вези тужилац нема право да тражи стопу прописане затезне камате наведеном Одлуком већ има право само на камату од 7,5% у смислу члана 277. ст. 1. Закона о облигационим односима.

Врховни суд налази да изражено правно становиште није правилно, а ово због тога јер из наведене Одлуке коју је СИВ донео на основу овлашћења из члана 277. ст. 2. Закона о облигационим односима, произлази да је дужник организација удруженог рада и друга организација и заједница која обавља привредну делатност и да ће дужник, ако у року не исплати доспелу новчану обавезу проузашлу из уговора о привреди, платити повериоцу стопу затезне камате од 27. априла 1982. године од 25% годишње од 30. јула 1983. године, по стопи од 35% годишње, а од 6. октобра 1984. године по стопи од 62% годишње.

Појам уговора у привреди одређен је чланом 25. ст. 2. наведеног закона према коме уговор у привреди обухвата два момента: један субјективни и један објективни. Основни момент од кога зависи да ли ће се један уговор сматрати уговором у привреди је субјективни момент. Уговором у привреди се сматра само такав уговор који међусобно закључују организације удруженог рада и друге организације и заједнице које обављају привредну делатност као и имаоци радњи и други појединци који у виду регистрованог занимања обављају неку привредну делатност. Допуноки моментат за одређивање појма уговора у привреди је објективног карактера. Уговором у привреди може се сматрати само такав уговор који међусобно закључују наведени субјекти у обављању делатности који сачињава предмет њиховог пословања или су у вези са том делатношћу.

Према члану 21. ст. 1. тач. 2. Закона о савезним робним резервама („Сл. лист СФРЈ”, бр. 14/75) који је био на снази у време закључивања купопродајног уговора странака од 24. II 1981. године, Савезна дирекција за робне резерве прехрамбених производа закључује уговоре о пословима робног промета и друге уговоре, на начин и под условима који су предвиђени за организацију удруженог рада, ако овим законом није другачије одређено а за обавезе по тим уговорима Дирекција одговара средствима којим располаже; идентична одредба садржана је у члану 52. ст. 1. тач. 2. новог Закона о основима система робних резерви и о савезним робним резервама („Сл. лист СФРЈ”, бр. 58/84).

Из наведених законских одредаба произлази да Дирекција у одређеним пословима послује као буџетска установа а у другој врсти послова као организација удруженог рада. У конкретном случају, тужилац је предметни уговор о купопродаји пшенице из увоза склопио у обављању делатности која сачињава предмет њеног пословања, а овај се посао обавља на начин и под условима који су предвиђени и за остале организације удруженог рада, јер се законодавац овом одредбом обавезао тужиоцу да послује на принципу дохотка, и ставио је до знања свим осталим учесницима уговора у закључивању овакве врсте правних послова, да тужилац — Дирекција овим пословима одговара средствима која располаже из дохотка као организација удруженог рада, а не из других средстава — средстава буџета друштвено-политичке заједнице. Правилност израженог становишта овог суда произлази и из одреда-

ба чл. 2. тачка 2. Закона о утврђивању извора средстава за финансирање савезних робних резерве („Сл. лист СФРЈ”, бр. 22/84, којом је између осталог прописано да се савезне робне резерве финансирају и из средстава која су издвојена из позитивних разлика остварених у пословању савезним робним резервама.

Стога Врховни суд налази да уговор о зајму пшенице који су странке закључиле несумњиво има све карактеристике уговора у привреди, јер је на основу њега извршен робни промет између странака на принципу робе — цена дохотка, те се не може у овом случају говорити о другим пословима из члана 21. тач. 2. наведеног Закона о савезним робним резервама, односно да се њиме не врши привредна делатност, већ ванпривредна делатност, како то погрешно закључује Виши привредни суд, ради правилног исхода овог спора, пре свега треба поћи од самог карактера уговора који су странке закључиле, који је типичан уговор робног промета којим је успостављен привредни однос између странака — уговор у привреди пошто је на основу њега извршен робни промет то тужилац у конкретном случају послује као организација удруженог рада по принципу дохотка.

На основу овог уговора настао је дужничко-поверилачки однос између странака у свему у смислу Закона о обезбеђивању плаћања између корисника друштвених средстава па је тужени као купац пшенице из увоза плаћање обезбедио меницама авалираним од стране своје пословне банке.

Стога Дирекција као субјекат робног промета је наведеним уговором обавила привредну делатност која сачињава предмет њеног пословања у оваквој врсти послова, на начин и под условима који су предвиђени и за све остале организације удруженог рада, па са тим у вези Дирекцији несумњиво припада и право на затезну камату коју је прописао СИБ наведеном Одлуком а при томе је без утицаја што Дирекција није уписана у регистар надлежности привредног суда као привредна организација, јер у конкретном случају ова околност не може да буде од пресудног значаја“.

Према томе, Дирекција када закључи уговор са организацијом удруженог рада која обавља привредну делатност, има право на затезне камате по стопама прописаним Одлуком СИБ-а о стопама затезних камата, јер се такав уговор сматра уговором у привреди. Ово исто важи и када Дирекција закасни са плаћањем организацији удруженог рада, у ком случају ће и Дирекција плаћати затезне камате по стопама из Одлуке СИБ-а.

(Пресуда Вишег привредног суда Србије, Пж-3554/85 од 13. XII 1985. и Одлука Врховног суда Србије, Пзз-27/86 од 3. VII 1986)

ЈАВНИ ПРЕВОЗ РОБЕ КАО СПОРЕДНА ДЕЛАТНОСТ

Основна организација удруженог рада „Градња“ поднела је захтев да упише вршење јавног превоза робе као споредну делатност.

Првостепени суд као регистарски одбио је захтев.

Виши привредни суд је одбио жалбу и потврдио првостепено решење.

Из образложења:

„Према чл. 1. Закона о изменама и допунама Закона о превозу у друмском саобраћају („Службени гласник СРС” број 1/1980) јавни превоз могу да врше организације удруженог рада којима је та делатност, као основна, уписана у судски регистар, ако испуњавају друге услове утврђене законом и прописима донетим на основу закона.

Према чл. 410. Закона о удруженом раду, основна организација удруженог рада може обављати само једну основну делатност, а поред

ње може обављати и споредне делатности под условима из чл. 411. Закона о удруженом раду.

Из предњег произлази да се јавни превоз робе не може обављати као споредна већ само као основна делатност, па је првостепени суд правилно поступио када је одбио захтев да се упише вршење јавног превоза као споредна делатност и зато се и жалба појављује као неоснована.“

Према томе, по прописима који важе у Србији, јавни превоз робе се не може вршити као споредна већ само као основна делатност.

(Решење Вишег привредног суда Србије, Пж-313/87
од 27. I 1987)

НАДЛЕЖНОСТ ЗА РЕШАВАЊЕ СПОРОВА У ВЕЗИ СА ПЛАЊАЊЕМ ДОПРИНОСА ЗА КОРИШЋЕЊЕ ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА

Организација удруженог рада поднела је тужбу Окружном привредном суду у Београду са захтевом да се утврди да није дужна да плаћа допринос за коришћење грађевинског земљишта.

Првостепени суд је одбацио тужбу као недозвољену.

Другостепени суд је уважио жалбу, укинуо решење о одбачају тужбе, а предмет вратио на поновни поступак.

Из образложења:

„Првостепени суд је одбацио тужбу као недозвољену а да није ни утврдио основ тужбеног захтева чиме је учинио битну повреду поступка.

Према становишту другостепеног суда када се ради о спору између друштвено-политичке заједнице (општине) и организације удруженог рада у вези са плаћањем доприноса за коришћење грађевинског земљишта тада је за решавање насталог спора надлежан привредни суд.

Ово са разлога што накнада за коришћење грађевинског земљишта у суштини има карактер накнаде за закуп тога земљишта који доспева у одређеним временским размацама, па како се овде ради о странкама које своја права остварују пред привредним судом, то је првостепени суд погрешно када је одбацио тужбу као недозвољену.

У поновљеном поступку првостепени суд ће ако се ради о спору у вези са плаћањем накнаде за коришћење грађевинског земљишта, прихватити надлежност и донети одговарајућу одлуку.“

Према томе, када се ради о споровима о плаћању или неплаћању накнаде за коришћење грађевинског земљишта, за решавање истих надлежан је привредни суд а не управни орган.

(Решење Вишег привредног суда Србије,
Пж-4103/86 од 2. X 1986)

РЕГРЕСНА ТУЖБА И ПРОТЕСТ ЗБОГ НЕИСПЛАТЕ МЕНИЦЕ

Последњи ималац менице поднео је регресну тужбу са захтевом да му трасант и авалиста солидарно исплате износ који је тужилац платио повериоцу.

Првостепени суд је одбио тужбени захтев пошто тужилац није подигао протест због неплаћања.

И другостепени суд је прихватио овакво становиште првостепеног суда и потврдио је првостепену пресуду.

Из образложења:

„Благовременом жалбом тужилац побија пресуду и истиче да је он последњи ималац менице којом се обезбеђује кредит, и да има право да се регресира за исплаћени износ и да се наплати од солидарних дужника (трасанта, авалисте и др.) па сматра да је суд погрешно када је одбио тужбени захтев. Жалилац сматра да се меница мора извршити онако како гласи тј. онако како је то у меници назначено без обзира на протест, па је предложио да се пресуда укине.

Туженик је у одговору на жалбу истакао да је суд правилно поступио када је одбио захтев тужиоца јер тужилац није своје право утврдио протестом менице у смислу чл. 43. Закона о меници, па тужилац не може остварити своја регресна права на основу менице код које није подигнут протест и зато је предложио да се жалба одбије.

Жалба тужиоца није основана.

Првостепени суд је правилно утврдио чињенично стање и правилно применио материјално право када је одбио тужбени захтев.

Ово са разлога што према чл. 42—45. Закона о меници тужилац је био дужан као последњи ималац менице да подизањем протеста због неплаћања утврди своје регресно право ако жели да оствари такво право од туженика. Ово и са разлога што у меници није била унета клаузула „без протеста“ (чл. 45. Закона о меници), у ком случају би се могло остварити регресно право и без протеста.

Како није спорно да тужилац није подигао протест и није утврдио своје регресно право, то је првостепени суд правилно поступио када је одбио тужбени захтев.“

Према томе, када последњи ималац менице жели да оствари своје регресно право, а у меници није унета клаузула „без протеста“ он мора подићи протест и утврдити своје право, па тек након тога поднети тужбу ради остваривања регресног права.

(Пресуда Вишег привредног суда Србије,
Пж-3/87. од 15. I 1987)

Припремио: *мр Јездимир Митровић*

ОДЛУКЕ СУДА УДРУЖЕНОГ РАДА СРБИЈЕ

ДОДЕЛА ОДГОВАРАЈУЋЕГ СТАНА И РЕДОСЛЕД УТВРЂЕН ЛИСТОМ РЕДА ПРВЕНСТВА ЗА РЕШАВАЊЕ СТАМБЕНЕ ПОТРЕБЕ

Радница је у предлогу за покретање поступка навела да је раднику који је увршћен на прво место листе реда првенства за решавање стамбене потребе дат на привремено коришћење једноипособан стан. Према одредбама самоуправног општег акта њему припада једноипособан стан. Подносилац предлога је као носилац станарског права на једноипособном комфорном стану, увршћен на друго место ранг листе. Она је прибавила сагласност даваоца стана да њена организација једанпут располаже станом који користи. Стога сматра да је раднику на првом месту ранг-листе требало доделити њен стан, а њој расположиви једноипособан стан, који бар донекле задовољава њене стамбене потребе. Предложила је да суд удруженог рада поништи оспорену одлуку о додели једноипособног стана.

Основни суд удруженог рада у Београду је одлуком Ст 873/86. од 14. октобра 1986. године одбио захтев раднице као неоснован. У поступку је утврђено да је радник Ј. увршћен на прво место листе реда првенства за решавање стамбене потребе са 815 бодова. Подносилац